

Super-Compositional Factors Strengthening and Endangering Marriage in The Recent Decade in Iran

Ardeshir Kiani¹, Shokuh Navabinejad², Khodabakhsh Ahmadi³, Davood Taghvaei⁴

1. Department of Counseling, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran.
2. (Corresponding Author) Professor, Department of Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran / Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran.
navabinejad93@gmail.com
3. Professor of Behavioral Sciences Research Center, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
4. Associate Professor, Department of Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran.

ABSTRACT

The article is taken from a doctoral dissertation.

Aim: Nowadays marriage is considered the most important pillar of a stable family and as such is quite a big concern for the average youth. Therefore reaching a successful marriage requires paying attention to different variables of this crucial subject. Therefore, the purpose of this research is to reveal a template for a successful marriage and all of its strengthening and endangering variables, considering the Iranian culture.

Methods: The research method for this study was super compositional, and the statistical population included all local research in this field between the years of 2009 to 2019 that were acquired following a systematic selection criteria, that yielded 21 articles.

Results: The result of this research showed that the most important factors of a successful marriage can be divided into 4 themes and 16 main factors with 146 strengthening and endangering factors, which include individual factors, environmental factors, couple factors, and criteria for mate selection. The main factors include moral, personal, or identity characteristics, religious and spiritual beliefs, including problem solving skills, parenting, effective relations with spouse, family ties with spouse, financial issues, sexual issues, cultural factors, societal factors and family, knowing the expectations, needs and wants, same mindedness, general maturity and general, physical, and mental health. All of the above mentioned main factors all have their own sub factors within themselves.

Conclusion: It is expected that this project will be of use to researchers and family and marriage specialists.

Keywords: Successful marriage, super composition, strengthening factors, endangering factors

فصلنامه علمی پژوهشهای مشاوره
انجمن مشاوره ایران
جلد ۲۰، شماره ۷۷، بهار ۱۴۰۰
مقاله پژوهشی

e-issn:4018-2717

p-issn:400-2717X

DOI: 10.18502/qjcr.v20i77.6133

فرا ترکیب عوامل استحکام بخش و خطرساز ازدواج در دهه اخیر در ایران

اردشیر کیانی^۱، شکوه نوابی نژاد^۲، خدابخش احمدی^۳، داود تقوایی^۴

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.
۲. نویسنده مسئول، استاد گروه مشاوره واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران / دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
۳. استاد مرکز تحقیقات علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیة الله (عج)، تهران، ایران.
۴. دانشیار گروه روان شناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

(صفحات ۴-۳۷)

چکیده

مقاله مستخرج از رساله دکتری می باشد.

هدف: امروزه ازدواج به عنوان مهمترین رکن در تشکیل خانواده سالم، دغدغه‌ای جدی برای جوانان محسوب می شود و رسیدن به ازدواج موفق مستلزم توجه کافی به ابعاد گوناگون این امر حیاتی است. بر این اساس هدف پژوهش حاضر ارایه مدل ازدواج موفق و همه جانبه مبتنی بر مؤلفه‌های استحکام بخش و خطرساز و با در نظر گرفتن فرهنگ ایرانی است.

روش: روش پژوهش در این مطالعه فرا ترکیب بود و جامعه آماری شامل تمامی پژوهشهای داخلی مرتبط با موضوع از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ بود که از پایگاههای اطلاعاتی نشریات کشور به صورت نظاممند جستجو و با رعایت معیارهای ورود و خروج، مورد مطالعه قرار گرفتند و ۲۱ مقاله انتخاب شدند.

یافته‌ها: نتایج مطالعه نشان داد که مهمترین عوامل مؤثر در ازدواج مؤثر را میتوان در قالب مدلی با ۴ مقوله ۱۶ عامل اصلی و ۱۴۶ مؤلفه استحکام بخش و خطر ساز تدوین نمود که مقوله‌ها شامل عوامل فردی، عوامل زمینه‌ای، عوامل زوجی و معیارهای همسرگزینی می باشند و عوامل اصلی شامل ویژگی‌های اخلاقی، شخصیتی، هویتی و باورهای مذهبی و معنوی مهارت‌های حل تعارض، والدگری، ارتباط مؤثر با همسر، رابطه با خانواده مبداء و خانواده همسر، مسایل مالی و معیشتی، مسایل جنسی فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی شناخت انتظارات، نیازها و خواسته‌ها، همسانی و توافق نظر، بلوغ همه جانبه، و سلامت جسم و روان را شامل شده بود. که هر یک از عوامل خود تعدادی عوامل فرعی رادر برداشت.

نتیجه‌گیری: انتظار می رود یافته‌های این پژوهش جهت استفاده پژوهشگران و متخصصان خانواده و ازدواج کاربرد داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: ازدواج موفق، فرا ترکیب، عوامل استحکام بخش

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۴/۲۳ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۶/۲۴

مقدمه

فلسفه خلقت بر کفویت و زوجیت استوار است و ازدواج نیز بر اساس کفویت بنا نهاده شده است (سوره شعراء آیه ۷) ازدواج سالم و موفق، نقش بنیادین در تشکیل خانواده سالم ایفا می‌کند و خانواده سالم زیربنای سلامت جامعه است و ملاک تعیین‌کننده خانواده سالم، ازدواج موفق است (گریف و ملهرب^۱، ۲۰۰۱). همچنین ازدواج مهمترین پایه در تشکیل خانواده و نقطه عطفی در چرخه زندگی است و جنبه اساسی از زندگی فردی است که دو نفر را به عنوان همسر به همدیگر متعهد می‌کند و به طور قابل ملاحظه‌ای بر عملکرد زندگی او، از جمله رفاه اجتماعی، عاطفی، فرهنگی و اقتصادی تأثیر می‌گذارد (گرگیس، گئورگ و اندرسون^۲، ۲۰۱۰) و از آنجایی که ازدواج یک تعهد طولانی بین زن و مرد است، ضروری است که هر دو طرف از زندگی زناشویی راضی و خوشحال باشند (اندرسون^۳، ۲۰۱۳). شواهد نشان داده است که ازدواج موفق به عنوان هسته مرکزی کیفیت زندگی با رضایت از زندگی رابطه مثبت و قوی دارد (یولکر^۴، ۲۰۰۸). توجه به این نکته نیز حائز اهمیت است که عوامل اثرگذار بر ازدواج موفق در فرهنگ‌های مختلف متفاوت است. واقعیت این است که شکل‌گیری یک ازدواج موفق نمی‌تواند از اثرات فرهنگی و قومی به دور باشد و فرهنگ از مهمترین عواملی است که بر فرآیندها و پیامدهای روابط زناشویی تأثیر می‌گذارد. نکته قابل توجه اینکه مطالعات بین فرهنگی گاهی نتایج متفاوتی را گزارش داده‌اند (براملت و موشر^۵، ۲۰۰۱)، بنابراین نمی‌توان نتایج حاصل از تحقیقات انجام شده روی فرهنگ‌های گوناگون را به یکدیگر تعمیم داد.

1. Greeff, A. & Malherbe, L.
2. G Girgis, S., George, R. & Anderson, R. T.
3. Anderson, R.
4. Ulker, A
5. Bramlett, M.D. & Mosher, W.D.

تعارضات زن و شوهری و طلاق تهدیدهایی جدی برای واحدهای زن و شوهری هستند که ثبات و کیفیت ازدواج را به چالش کشیده و باعث بروز پیامدهای منفی روانی، جسمانی، اجتماعی و اقتصادی می شوند؛ تأثیر منفی بر سلامت جسمانی، افسردگی و بهره‌وری پایین در کار از جمله این پیامدها برای بزرگسالان به شمار می‌رود. علاوه بر آن برای فرزندان نیز عواقب منفی شدیدی در پی دارد، احتمال بالای بروز اختلالات منش، اضطراب، افسردگی و بزهکاری نوجوانی، بروز مشکلات در مدرسه، ازدواج ناموفق و انتقال الگوهای تبادلی نافرجام زندگی والدین به نسل‌های جدید، مثالهای از این پیامدها هستند (محسن‌زاده، نظری و عارفی، ۱۳۹۰).

از سویی دیگر امروزه ازدواج به عنوان یک دغدغه جدی برای جوانان محسوب می‌شود و تصمیم‌گیری برای این موضوع حیاتی مستلزم توجه همه جانبه به ابعاد چندگانه آن است. لذا ضروری است ابزارها و مدل‌های جدیدی در دسترس آنان قرار گیرد تا ضمن ارتقای قدرت تصمیم‌گیری جوانان، عوامل خطر ساز و استحکام بخش یک رابطه پایدار با تأکید بر معیارهای بومی و فرهنگی در دسترس آنان باشد. پرواضح است که نادیده گرفتن این نیاز و ضرورت منجر به ازدواج شتاب زده بدون مطالعه و ناموفق می‌شود و چرخه زندگی خانوادگی افراد را تحت تأثیر قرار داده و دگرگونی اقتصادی اجتماعی و جمعیتی مهمی را به همراه خواهد داشت که از آن جمله می‌توان به افزایش میزان طلاق، زنان سرپرست خانوار، افزایش فقر اشاره نمود. از سویی دیگر گسترش انواع انحرافات اجتماعی و اخلاقی و شکل‌گیری الگوهای جدید روابط جنسی در جامعه و همچنین افزایش پدیده هم‌خانگی در دنیا و ایران نیز، می‌تواند به عنوان یک تهدید جدی برای جوانان و خانواده محسوب گردد.

گزارش‌های رسمی سازمان ثبت احوال کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۷ به ازای هر ۸ ازدواج یک طلاق ثبت شده است که در سال ۱۳۹۷ این عدد به ازای هر ۳/۱ ازدواج یک طلاق کاهش یافته است که این آمار نگران‌کننده‌ای برای کشور محسوب می‌شود. همچنین میزان عمومی طلاق هم از ۱/۵ در سال ۱۳۸۷ به ۳/۱ در ازای هر ۱۰۰ هزار نفر

جمعیت در سال ۱۳۹۷ رسیده است؛ که باز هم نگران‌کننده است. علاوه بر این گروه زیادی از زوجین نیز هستند که در هنگام تصمیم‌گیری برای ازدواج مؤلفه‌ها و عوامل خطر ساز و استحکام بخش را نادیده می‌گیرند و به دلایل فرهنگی، اجتماعی قید طلاق را می‌زنند و ترجیح می‌دهند به زندگی ناشاد خود ادامه دهند. اصطلاحاً طلاق عاطفی بر زندگی آنان حاکم است و اگرچه آمار رسمی برای این گروه از زوجین نداریم.

بررسی پژوهشگر نشان داد به رغم اینکه به خصوص در ده سال اخیر بیش از گذشته پژوهش‌ها به موضوع ازدواج و عوامل ثبات و بی‌ثباتی رابطه زوجین پرداخته‌اند و نتایج و دستاوردهای قابل توجهی هم برای مجامع علمی و فرهنگی کشور در پی داشته است اما این اقدامات و تلاش‌های علمی به دلایل زیر نتوانسته است نیاز اکنون جوانان و زوجین را مرتفع نماید. ۱- بیشتر این تحقیقات صرفاً در کتابخانه‌ها و مراکز علمی بایگانی می‌شود و نتایج آن هرگز در مراکز تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی مطرح نمی‌شود. ۲- اغلب تحقیقات مشاهده شده صرفاً به بررسی رابطه و یا اثربخشی یک مؤلفه یا عامل در موفقیت یا عدم موفقیت یک رابطه پرداخته شده و فاقد همه جانبه‌نگری لازم می‌باشد، به طور مثال خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۷) تجربه زیسته فداکاری را در ازدواج‌های پایدار بررسی نموده است. همچنین مومنی و همکاران (۱۳۹۳) نقش الگوهای اوقات فراغت در ثبات ازدواج را بررسی کرده است. رادمهر و همکاران (۱۳۹۷) نیز به مقایسه ارتباط تعهد مذهبی با میزان پایداری ازدواج پرداخته است. خدادادی سنگده و همکاران (۱۳۹۴) به نقش عوامل زناشویی مؤثر مبتنی بر بافت فرهنگی - اجتماعی در پیش‌بینی ازدواج موفق پرداخته است. نظری و همکاران (۱۳۸۹) نیز سبک‌های دلبستگی و میزان بی‌ثباتی ازدواج را بررسی نموده است. براتی و همکاران (۱۳۹۳) نیز باورهای مرتبط با سلامت جنسی در بین زوجین در آستانه ازدواج بررسی کرده است همچنین رضایی و همکاران (۱۳۹۲) اعتماد و صمیمیت در پیش‌بینی بی‌ثباتی ازدواج را مورد بررسی قرار داده است و ریحانی (۱۳۹۵) نیز مهارت‌های تنظیم هیجانی و سبک‌های هویتی در بی‌ثباتی ازدواج بررسی کرده

است.

البته پژوهشهایی نیز بودند که به بررسی مجموعه‌ای از عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج پرداخته و با طبقه بندی و دسته بندی موضوعات و عوامل، مدل و قالب قابل قبولی را گزارش نموده بودند. به طور مثال می توان به پژوهش خدادادی سنگده و همکاران (۱۳۹۳) اشاره نموده که در یک مطالعه کیفی به روش اکتشافی شاخص های ازدواج موفق را شناسایی کرده است. خدادادی سنگده (۱۳۹۴) در پژوهشی دیگر هفت عامل حمایتگری متقابل، صمیمیت، قدردانی، تعهد، تلاش برای خشنودی یکدیگر، رضایت جنسی و توافق بر سر موضوعات اساسی را بعنوان متغیر پیش بینی ازدواج موفق تعیین کرد. همچنین قزلسفلو (۱۳۹۶) به بررسی پیش بینی کننده های بی ثباتی ازدواج پرداخته است. یا اخوی ثمرین (۱۳۹۶) عوامل زمینه ساز طلاق را بررسی نموده است. حاتمی ورزنده (۱۳۹۵) نیز در پژوهش خود الگوی ازدواج پایدار و رضایت مند را ارائه نموده و به دو دسته عوامل درون فردی (نگرش مربوط به خود، نگرش مربوط به همسر، خانواده مبدا، نگرش نسبت به دیگران، نسبت به خدا، زندگی زناشویی و ویژگی های شخصیتی) و عوامل فرافردی (مسائل مالی و شغلی) اشاره نموده است. صاحب دل (۱۳۹۴) نیز در پژوهشی تحت عنوان شناسایی و اندازه گیری شاخص های ازدواج موفق، شاخص های ازدواج موفق رادر چهار مقوله اصلی و ۱۸ زیرمقوله شناسایی و مورد تایید قرارداد. مقوله های اصلی عبارت بود از: ویژگی های ارتباطی، خصوصیات شخصیتی، بسترهای فرهنگی و وابستگی عاطفی که هر یک از این چهار مقوله مؤلفه هایی را به خود اختصاص داده اند.

فتحی (۱۳۹۵) نیز در پژوهش خود عوامل مؤثر در ازدواج های رضایتمند و نارضایتمند را بررسی نموده و الگوی آماده سازی ازدواج مبتنی بر ۵ غایت (عشق، شادی، شکوفایی، پیوند مطلوب با خانواده و بستگان و والدگری موفق) گزارش داده و ازدواج و مؤلفه های مرتبط با آن تحت تأثیر بافت فرهنگی جامعه ارزیابی کرده است. خالدی (۱۳۹۳) نیز عوامل حفاظت کننده ازدواج در افراد متاهل دارای عوامل خطر را بررسی نموده است.

مقدم‌زاده (۱۳۹۷) نیز در پژوهشی کیفی تحت عنوان بازنمایی عوامل فردی مؤثر در احتمال آسیب طلاق، هفت مقوله خلق و خو، بلوغ فکری و روانی، مهارت‌های فردی، باورهای فردی، شیوه زندگی، مسائل شخصیتی و ویژگی ظاهری مطرح کرد که البته این پژوهش‌ها نیز با محدودیت‌هایی همراه بودند که در ادامه این پژوهش‌ها مورد ارزیابی و نقد قرار خواهند گرفت.

با توجه به موارد فوق پژوهشگر در این پژوهش در صدد شناسایی و دسته‌بندی عواملی است که رعایت آنها می‌تواند موفقیت ازدواج را پیش‌بینی نماید و همچنین شناسایی عواملی است که نادیده گرفتن آنها تحقق ازدواج پایدار و رضایتمند را به مخاطره می‌اندازد.

بدین منظور محقق با بهره‌گیری از روش تحقیق فراترکیب^۱، مقالات و پژوهش‌هایی که به روش کیفی انجام شده و قالب و مدل مشخصی را برای بیان نتایج پژوهشی خود ارائه داده‌اند را انتخاب و پس بررسی و تجزیه تحلیل با نگاهی نقادانه، عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج را در قالب مدلی جدید ارائه نماید.

روش پژوهش

در این پژوهش از روش کیفی فراترکیب استفاده شده است. فراترکیب، نوعی مطالعه کیفی است که از اطلاعات و یافته‌های مطالعات دیگر با موضوع مرتبط و مشابه استفاده می‌کند. به گفته‌ای فراترکیب، ترکیب تفسیرهای داده‌های اصلی مطالعات منتخب است (زیمر^۲، ۲۰۱۶). پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها، کیفی است که با روش پژوهش کتابخانه‌ای از نوع مطالعات ثانویه و فراترکیب صورت گرفته است. تجزیه و تحلیل اطلاعات در سه مرحله انجام شده است. در مرحله اول با بررسی کامل ادبیات پژوهش، فهرستی از مقالات مرتبط با این حوزه و حتی مقالاتی که

1. Meta-Synthesis.

2. Zimmer, L.

به طور فرعی به این موضوع پرداخته اند، تهیه شد. در مرحله دوم، چکیده این مقالات استخراج و مقالات دسته بندی، و در مرحله سوم با استخراج عناصر کلیدی، ترکیب نهایی انجام شد و تحلیل و جمع بندی صورت گرفت. مراحل و روش کلی هفت مرحله ای فراترکیب در شکل ذیل آورده شده است:

شکل ۱. مراحل و روش کلی فراترکیب ساندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷)

۱) تنظیم سؤالات پژوهش: (سؤالات مورد مطالعه، جامعه و منابع مورد مطالعه، محدوده زمانی و روش مورد مطالعه)

این پژوهش برآن است تا با استفاده از روش سیستماتیک ضمن نقد و بررسی پژوهشهای پیشین به ارائه الگوی جدیدی از عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج پرداخته و در نهایت به سؤالات زیر پاسخ دهد.

در پژوهشهای پیشین، مؤلفه ها و عوامل استحکام بخش ازدواج موفق و پایدار کدام اند؟

در پژوهشهای پیشین، مؤلفه ها و عوامل خطر ساز ازدواج موفق و پایدار کدامند؟ جامعه و مآخذ مورد مطالعه در این پژوهش پایگاه های علمی مرکز اطلاعات جهاد دانشگاهی، مجلات تخصصی نور، پرتال جامع علوم انسانی، بانک اطلاعات نشریات کشور، ویراساینس، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران و گوگل اسکولار بود و اطلاعات مورد بررسی در محدوده زمانی بین سالهای ۱۳۸۸ لغایت ۱۳۹۸ جست و جو شد. در این پژوهش روش جمع آوری اطلاعات، روش "تحلیل اسنادی"، تحلیل داده هایی که به صورت ثانویه می باشند، مورد استفاده قرار گرفته است.

۲) مرور نظام‌مند ادبیات تحقیق

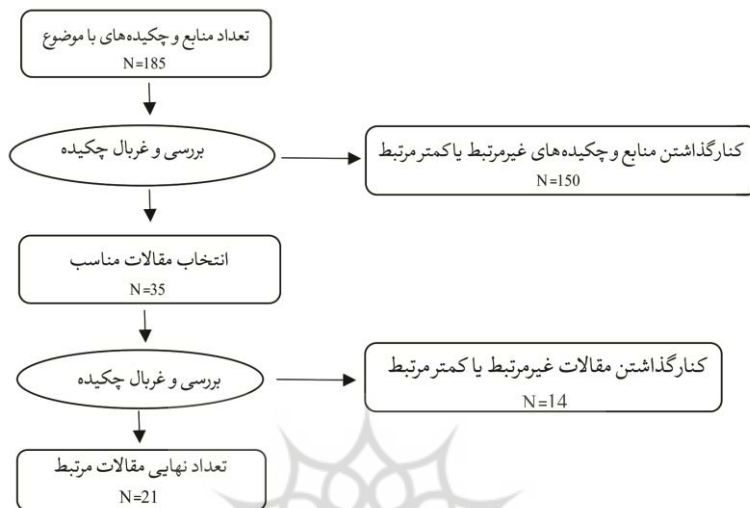
در این بخش از پژوهش با مراجعه به اینترنت و موتورهای جست‌وجو و پایگاهی معتبر علمی و پژوهشی مقالات و منابع مورد نظر در بازه زمانی مورد نظر در پژوهش جست‌وجو شد. کلیدواژه‌های مورد نظر در این پژوهش عبارتند از: رضایت زناشویی، پایداری ازدواج، موفقیت ازدواج، رابطه زوجین، بی‌ثباتی رابطه زوجین، علل طلاق، موفقیت زناشویی، شادمانی زناشویی، سازگاری زناشویی، کیفیت زناشویی، ثبات زناشویی، پایداری زناشویی، ازدواج بادوام و ازدواج پایدار استفاده شد و در پایگاه‌های علمی مرکز اطلاعات جهاد دانشگاهی، مجلات تخصصی نور، پرتال جامع علوم انسانی، بانک اطلاعات نشریات کشور، ویراساینس، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران و گوگل اسکولار در محدوده زمانی بین سالهای ۱۳۸۸ لغایت ۱۳۹۸ جست‌وجو انجام گرفت.

۳) تعیین معیارهای ورود و خروج

با مشخص شدن پرسش‌های مورد نظر در این پژوهش، اکنون زمان تصمیم‌گیری در خصوص این موضوع است که کدام مطالعه و مقاله باید وارد پژوهش شود و کدام پژوهش باید از دامنه پژوهش خارج گردد. همانگونه که قبلاً نیز بدان اشاره گردید، ما در این پژوهش در صدد ارزیابی و بررسی پژوهش‌هایی هستیم که عوامل و شاخص‌های موفقیت ازدواج و همچنین عواملی که ازدواج موفق را به مخاطره می‌اندازد را مورد بررسی قرار داده و در این خصوص یک مدل، الگویا چارچوب مشخصی را ارائه داده‌اند. بنابراین پژوهش‌هایی که صرفاً به بررسی تک مؤلفه‌های مؤثر بر ازدواج موفق یا ناموفق پرداخته‌اند از محدوده پژوهش خارج شدند، همچنین مقالات با مضامین مشابه و تکراری نیز کنار گذاشته شدند و همچنین با توجه به روش پژوهش "فرا ترکیب" پژوهش‌هایی که از روش تحقیق کمی استفاده کرده بودند نیز از دامنه پژوهش کنار گذاشته شدند.

لذا با توجه به معیارهای ورودی و خروجی مذکور از مجموع مقالات یافته شده در پایگاه‌های علمی در گام اول ۱۸۵ مقاله انتخاب شدند که از این میان صرفاً ۳۵ مقاله از

روش کیفی استفاده کرده بودند و با کنار گذاشتن ۱۴ به دلیل فقدان انسجام لازم و تکراری بودن در نهایت ۲۱ مقاله مبنای بررسی قرار گرفتند.

روند شناسایی و غربالگری مقالات براساس دستورالعمل پیریزما

۴) استخراج اطلاعات از مقاله‌ها

به منظور شناسایی یافته‌های پژوهشی مقالات مورد مطالعه، با توجه به روش پژوهش، مقالات منتخب مورد بررسی و بازبینی قرار گرفت و پس از کدگذاری اطلاعات استخراجی نتایج در قالب جدول ذیل در دو بخش استحکام بخش و خطر ساز گردآوری گردید.

جدول ۱. مقالات و پژوهشهای مورد مطالعه

عوامل استحکام بخش	جامعه و نمونه	نویسندگان / سال
نگرش به خود، همسر، خانواده پدری، دیگران، خدا، زندگی زناشویی؛ ویژگی‌های شخصیتی؛ مسایل مالی و شغلی؛ عشق ورزی و تعلق خاطر؛ همراهی با دیگران؛ حفظ حریم زندگی؛ ایفای نقش‌های مناسب؛ تصمیم‌گیری کارآمد؛ مطلع سازی و اجازه گرفتن از یکدیگر؛ مشارکت و همسویی؛ احترام به همدیگر در حضور جمع	(۲۰ زوج)	حاتمی ورزنده و همکاران (۱۳۹۵)

عوامل استحکام بخش	جامعه و نمونه	نویسندگان / سال
<p>داشتن جذابیت ظاهری شخصیتی، داشتن عقاید، اهداف، علایق، تفریحات، ارزشهای همسو، تناسب خانواده‌ها، شناخت کافی پیش از ازدواج، گذراندن دوره آشنایی پیش از ازدواج، صداقت در معرفی خود، انعطاف‌پذیری، دلسوز بودن و مهربانی، مسئولیت پذیری، منطقی بودن، کامل نبودن، عدم تحمیل عقاید، انجام ندادن کارهای اشتباه اطرفیان، یادگیری از اشتباهات خود و تکرار نکردن آنها، تفریح رفتن باهم، شوخی، بازی باهم، تشویق همسر به رشد، تلاش برای رشد خود، مدیریت مالی، قناعت مالی، توقعات مالی مبتنی بر توانایی همسر تصمیم‌گیری کارآمد، انعطاف‌پذیری و مشارکت، تلاش هدفمند برای بهبود رابطه بازخورد مثبت به هم، تلاش برای تأمین خواسته‌های همسر، تلاش برای خوشحال کردن همسر، قدردانی، دوست داشتن همسر، ابراز عشق کلامی و غیرکلامی، صمیمیت، دوستی باهم، رابطه جنسی رضایتبخش، گفتگوی لذتبخش، همدلی، سرزنش و تحقیر نکردن، بیان انتظارات و ناراحتیها از هم، وفاداری، اعتماد به یکدیگر، احساس درک شدن، سعی در درک همسر، رازداری، احترام به والدین، حمایت خانواده‌ها از زوجین، حمایت زوجین از خانواده‌ها، فرزندآوری منجر به بهبود رابطه، کاهش وابستگی زوجین به خانواده‌ها، کاهش دعوا، هدفمند شدن زندگی تنظیم فاصله، نرفتن به مکانهای تنش‌زا، درگیر زندگی گذشته همسر نشدن، قطع رابطه با افرادی که سیستم زوجی را به خطر می‌اندازند، تایید اشتباه، عذرخواهی، جبران خطا، تسکین بخشی، استفاده از شوخی، توجه به ویژگیهای مثبت همسر، پذیرش نواقص و تفاوتها، بزرگ نکردن مسائل، کوتاه آمدن از برخی خواسته‌ها کمک خواهی از خدا و متخصص، مطالعه منابع مفید (کتاب، اینترنت) برخورد منطقی و بدون سوگیری با خطاهای خانواده خود، پذیرش نواقص خانواده همسر، حمایت از همسر در مقابل خانواده، حفظ فاصله متناسب با شرایط رضایت از همسر، فرزند، خود.</p>	<p>۱۰ زوج</p>	<p>فتحی و همکاران (۱۳۹۵)</p>
<p>احساس آرامش، میزان رضایت، نتایج ازدواج، بدون مشکل نبودن، ازدواج خوشبخت، احساس امنیت، احساس حضور خدا، توکل و اعتماد بر خداوند، گذشت، صبر، حضور دیگران، فرزندان، خانواده‌ها، تعهد زناشویی، صمیمیت عاطفی، مدیریت تعارض، روابط جنسی، همکاری و مشارکت، مشورت و همراهی، شادی، مسئولیت پذیری، قدردانی، هم کفو بودن.</p>	<p>۱۴ زوج</p>	<p>خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۵)</p>

عوامل استحکام بخش	جامعه و نمونه	نویسندگان / سال
<p>داشتن اهداف، وقت گذاشتن برای خانواده، حمایت اعضا از همدیگر سلامت جسمانی، روانی، مدیریت استرس، توجه و احترام به هیجان‌ات احساسات تلاش در مسیرکمال و رشد شخصی، ایمان و اعتقاد به خداوند استفاده از رویکرد حل مسئله، همکاری و تعاون در انجام کارها، مشاوره و مشورت کردن در تصمیم‌گیریها، توانایی گفتگو و مذاکره، عقاید منطقی و مثبت، باور به حل مشکلات خانواده و تغییرپذیر بودن موقعیت، احترام به باورهای فرد، عدم تفکر منفی نسبت به دیگران، نگرش مثبت به ازدواج، احترام به استقلال و فردیت، آمادگی زوجین برای فرزنددار شدن، توافق، همکاری و مشارکت والدین در تربیت فرزندان، صمیمیت جسمانی، عاطفی، روان‌شناختی، شناخت و درک زوجین از تفاوت‌های فردی، سازگاری، پذیرش، احترام به استقلال و فردیت اعضا، آگاهی و رعایت کردن حقوق اعضا، شناخت درست انتظارات و نیازها، انتظار داشتن از اعضا متناسب با توانایی‌های آنها همدلی، توجه و تأمین نیازهای جسمی، روانی، عاطفی، اجتماعی، جنسی و امنیت، مهارت‌های ارتباطی موثر، اعتدال در آزادی، اعتماد، مسوولیت‌پذیری.</p>	<p>۱۵ نفر</p>	<p>صادقی و همکاران (۱۳۹۴)</p>
<p>صحبت کردن، احترام، شوخی، شادکردن فضای خانه، صرف اوقات باهم رعایت جایگاه زن و مرد، ق‌دردانی از هم، همدلی و درک کردن، رابطه جنسی مطلوب، تماس جسمانی (نوازش)، عدم تحقیر، غرنزدن، عذرخواهی کردن حفظ مرزهای زن و شوهری، ابراز نگرانی درباره سلامتی یکدیگر، صبر، بخشش، امیدواری، پذیرش، تعهد و وفاداری، عدم چشم و هم‌چشمی، مغرور نبودن، پذیرش اشتباه، اعتماد به توانایی‌های خود برای حل مشکلات، نادیده گرفتن ضعف‌های هم، دیدن نقاط قوت و مثبت هم‌شناخت نقطه ضعف‌های خود صداقت گذشت اعتماد به هم، ل‌بدین نبودن، صمیمیت، حل مسئله، مشورت باهم در حل تعارض، همکاری و مشارکت در امور خانه، ابراز خواسته‌ها، آشنایی با تفاوت‌های زن و مرد، سازگاری، کنار آمدن با تغییرات، فرصت دادن به هم، نظرخواهی از هم، توجه به نیازهای طرف مقابل، انعطاف‌پذیری، توانایی تغییر کردن، قناعت، تجربه گرفتن از زندگی اطرافیان، شغل، وضعیت مالی، وجود فرزندان، حمایت دیگران، مدیریت اقتصادی عدم دخالت خانواده‌ها، توکل به خدا، ادای فرایض و مناسک مذهبی، باورها درباره زندگی، نگرش مثبت نسبت به زندگی</p>	<p>۱۱ زوج</p>	<p>خالدی (۱۳۹۳)</p>

عوامل استحکام بخش	جامعه و نمونه	نویسندگان/ سال
<p>عشق و علاقه اولیه، آمادگی داشتن برای ازدواج، آشنایی پیش از ازدواج، انتخاب همراه با میل، انتخاب آگاهانه، استقلال نسبی، خودآگاهی، دلسوز بودن و مهربانی، مسئولیت پذیری، انعطاف پذیری، ویژگی‌های شخصی صداقت، خوش بینی، پختگی هیجانی، عشق و تعلق خاطر، اطمینان بخشی، درک متقابل، رضایت جنسی، مشارکت و همکاری، ارتباط مؤثر، مدیریت تعارض، تصمیم‌گیری کارآمد، ایفای نقش موثر، رشد خود و همسر، حریم سازی و مرز سازی زوجی، اجازه ندادن به دخالت‌های بی مورد دیگران، استحکام مرزهای خانواده، استقلال در تصمیمات دوتایی، حفظ اسرار زوجی از دیگران، ابراز نکردن مشکلات به بیرون، بی توجهی به دخالت‌های بی مورد خانواده‌ها، ایجاد سیستم مستقل زوجی، عدم انتقال مسائل به فرزندان، حمایت خانواده‌ها از زوجین، حمایت خانواده‌ها از زوجین، فضائل اخلاقی و معنوی، همسانی باورهای دینی، پایبندی به اخلاقیات، پرهیز از حسادت به دیگران، پرهیز از کینه و انتقام جویی، توکل به خدا، نوع دوستی، عدم مدگرایی، همسانی فرهنگی، کمک به دیگران، نقش مثبت خدا در زندگی، رعایت فرهنگ عفاف و حجاب، مقدس دانستن ازدواج، پیروی از احکام دینی، نقش مثبت فرزند، کمک فرزندان به والدین، کمک والدین به فرزندان.</p> <p>عذرخواهی کردن، قهر نکردن، برنامه ریزی برای مبارزه با مشکلات احتمالی، بی‌اعتنایی به اختلافات جزئی، حفظ تعادل عاطفی در مواقع بروز مشکلات، گفتن خواسته‌های خود به همسر به‌طور مستقیم، کوچک شمردن مشکلات، کنار آمدن و سازگار شدن، اطمینان دادن، حمایت‌های اجتماعی، پذیرش نواقص و کاستی‌های خانواده همسر، قهر نکردن با خانواده‌های خود، حمایت از همسر در مقابل خانواده خود، نادیده گرفتن اشتباهات خانواده همسر، حفظ حریم‌ها و رعایت کردن مرزها، رضایت از همسر، رضایت از خود، رضایت از فرزندان.</p>	<p>۱۳ زوج</p>	<p>آدرخش، اصلائی و کرای (۱۳۹۸)</p>

عوامل استحکام بخش	جامعه و نمونه	نویسندگان / سال
<p>دلگرمی و اطمینان بخشی، خودافشایی و باز بودن بیان آزادانه احساسات و نیازها، گفتگو درباره نگرانی‌ها، مدیریت تعارض گذشت، صبر، گفتگو و مذاکره درباره مشکلات، شوخ طبعی، مشورت در کارها و تصمیمات، مسئولیت‌پذیری و شفافیت در نقش‌ها، داشتن شبکه اجتماعی و رفت و آمد با اقوام و دوستان، توجه و احترام به همسر، تلاش برای رفع نیازها و خواسته‌های همسر، صداقت، آینده‌نگری و داشتن اهداف مشخص و معنای زندگی، مهارت ارتباط موثر، مهارت‌های عشق ورزی و توجه به مناسبت‌ها، شایستگی‌های فردی، الگوگیری مثبت از خانواده مبداء، اعتماد به یکدیگر و احساس ارزشمندی، پذیرش اشتباه و عذرخواهی، داشتن اعتقاد مذهبی و معنوی، شاد بودن مرحم و نامرحم، قناعت، اخلاق، اتوکل به خدا، بگرش مثبت به ازدواج، تولد فرزند، تعداد فرزندان، مدت ازدواج، جایگاه اجتماعی همسر، شناخت قبل از ازدواج، تجربه اولین عشق در ازدواج</p>	<p>۱۰ زوج</p>	<p>قرلسفلو و همکاران (۱۳۹۶)</p>
<p>تعامل منطقی باهم، رعایت اصول اخلاقی در ارتباط، توجه به مسایل عاطفی در ارتباط، آرام بودن، انعطاف‌پذیری، اجتماعی بودن، مهربان بودن، اعتماد به نفس داشتن، تشابه در آداب و رسوم، مذهب و ارزشها، تحصیلات، طبقه و فرهنگ خانواده، تعهد فرد نسبت به خانواده، شناخت کافی از خانواده همسر، متوقع نبودن، بلوغ فکری و عاطفی، نوع رفتار فرد با خانواده اش، مهربان بودن، وفاداری، عشق و علاقه به همسر شناخت همسر، صداقت، پاکدامنی، مسئولیت‌پذیری آزادی، پایان خدمت، داشتن شغل.</p>	<p>۳۰ زوج</p>	<p>کریمی‌ثانی و همکاران (۱۳۹۵)</p>
<p>عشق و صمیمیت، حمایت و مراقبت، صداقت با همسر، اعتماد و تعهد، تفاهم، رضایت جنسی، همکاری و مشارکت، تشویق رفتارهای سالم هدف و برنامه مشترک، مدیریت تعارض، مهارت‌های ارتباطی، حفظ استقلال خانواده، خودآگاهی، مسئولیت‌پذیری، انعطاف‌پذیری، اعتماد به نفس، تفکر سالم، خوش بینی، پختگی هیجانی، دلبستگی ایمن، فضائل اخلاقی و معنوی، پایبندی به هنجارها روابط حمایتی و محترمانه با خانواده اصلی.</p>	<p>۱۲ زوج</p>	<p>صاحبدل و همکاران (۱۳۹۴)</p>

عوامل استحکام بخش	جامعه و نمونه	نویسندگان/سال
مسئولیت‌پذیری، گذشت، صبر داشتن، توکل به خداوند، قناعت، پختگی، قدردانی، تعهد متقابل، صمیمیت، تلاش برای خشنودی یکدیگر، رضایت جنسی، توافق بر سر مسائل اساسی، شوخی، حمایت متقابل، مدیریت مالی، مشارکت و همکاری، ارتباط با اقوام و آشنایان، عدم مدگرایی، مقبولیت اجتماعی، اشتغال، همسانی فرهنگی، اوقات فراغت، جهانبینی توحیدی، همسانی باورهای دینی، تقیدات دینی.	۱۳ نفر	خدادادی سنگده و همکاران (۱۳۹۳)
وفاداری، توانمندی و تدبیر، مذهبی و با ایمان بودن، مسئولیت‌پذیری، صداقت، مقبولیت، زمینه سازی برای رشد و پیشرفت همسر، فضائل رابطه‌ای، همسانی، رضایت جنسی، حل تعارض، تصمیم‌گیری مستقلانه و اشتراکی، والد شدن، مدیریت مالی و اقتصادی، روابط با اقوام و آشنایان.	۲۱ نفر	محسن‌زاده و همکاران (۱۳۹۳)
انتخاب آزادانه همسر، شناخت کافی قبل از ازدواج، اصل و نسب خانوادگی، احساس آرامش، احساس آسایش، از خود گذشتگی، خوش اخلاقی، صبور بودن، گذشت از اشتباهات همدیگر، ایمان و تقوا به خدا، عشق، محبت، صمیمیت و صداقت اعتماد و وفاداری، فروتنی و تواضع، موفقیت در روابط جنسی، مدیریت تعارض، تفاهم و احترام متقابل، حضور فرزند، حمایت خانواده، الگوپردازی از بزرگان، احترام به خانواده و آشنایان همدیگر، خانواده همسان، اشتراک فرهنگی.	۱۰ زوج	محمدی و همکاران (۱۳۹۶)
مهارت‌های ارتباط (صداقت در گفتار، حمایت از همسر، آگاهی از نیازها، تایید همسر، بیان احساسات، قدردانی)، باورهای مذهبی، تعهدزنشویی، اعتماد به همسر، گذشت و بخشش، حل تعارض، انصاف، مدیریت مالی، عدم دخالت خانواده و اطرافیان، داشتن هدف مشترک، الگوی اوقات فراغت.	۲۲ زوج	رجبی (۱۳۹۷)
ویژگی‌های خلقی مثبت، گذشت، تاب‌آوری، صداقت، انعطاف‌پذیری، پختگی، مدیریت مالی، عدم تصمیم‌گیری احساسی، بس کم، مسوولیت‌پذیری، تعهد، تمایز یافتگی، استقلال، شناخت طرف مقابل، حل مساله، خودآگاهی، هوش عقلی و هیجانی، باورهای فردی، شیوه زندگی، نداشتن اختلال شخصیتی، ظاهر فرد، پوشش فرد.	۳۵ زوج	مقدم‌زاده (۱۳۹۷)

نویسندگان/سال	جامعه و نمونه	عوامل خطر ساز
اختری سومین (۱۳۹۶)	۲۲ نفر	عدم آمادگی برای ازدواج، مشکلات شخصیتی، اعتیاد، راهبردهای ارتباطی و هیجانی ناکارآمد، ارتباط نامناسب با خانواده اصلی، مشکلات اقتصادی، عدم عشق و صمیمیت، عوامل جنسی، طی نکردن درست فرآیند ازدواج، ساخت نامناسب خانواده کنونی، ناسازگاری زناشویی.
هنریان و یونس (۱۳۹۰)	۴۹۲ نفر	عدم توانایی حل اختلاف، عدم توانایی در برقراری ارتباط، تحقیر همسر، عدم درک همسر، ویژگی های متفاوت شخصیتی، ناتوانی در ابراز عشق و صمیمیت، عدم فرصت کافی برای تفریح با یکدیگر، قابل اطمینان نبودن و دروغ گویی، نارضایتی از وضعیت اقتصادی و شیوه تصمیم گیری، اختلاف نظر در مهمانی ها و فعالیت های اجتماعی، نارضایتی از روابط جنسی، دشنام و پرخاش فیزیکی، دخالت خانواده همسر، اختلاف نظر در تربیت فرزند، اختلاف نظر در اعتقادات مذهبی، اعتیاد همسر، دخالت والدین خود.
طاهری پنجناری (۱۳۹۵)	۵۵ نفر	انتخاب اجباری، ازدواج به دلیل استیصال عدم آمادگی زوجین برای ازدواج، اعتیاد، بیکاری، خساست، نازایی، شک، عدم صداقت اختلافات روحی روانی همسر عدم رضایت از روابط جنسی، عدم تعهد اخلاقی به زندگی زناشویی، انا همسویی در خلیقات، ذوقیات و سلاقت، دل بستگی، عدم مسئولیت پذیری، دخالت اطرافیان، وابستگی شوهر به والدین و انفعال در روابط خانگی نوع ساختار خانواده، تفاوت در میزان فردگرایی و مدرنیسم و سبک زندگی شوهر غیر اجتماعی و غیر معاشرتی و بی تحرک، دخالت فضاهای سایبری در روابط زناشویی، توانمند سازی خود جهت خروج از فرودستی، استقلال طلبی، رواج ناسازگاری، تمهت، تهدید، کتک، دعوا، طلاق عاطفی (فاصله گیری، سکوت، قهر) ترک خانه مراجعه به مشاوره جهت حل مسائل خانوادگی، مراجعه به دادگاه (مهریه، نفقه) و اقدام به طلاق اتخاذ رفتار مقابله ای، بنیه اقتصادی ضعیف خانواده، پایداری دوستی های قبل از ازدواج، کیفیت نازل مهارت های زندگی و ارتباطی زوجین (مهارت حل مسئله مهارت حل تعارض) سابقه طلاق در خانواده و دوستان، نداشتن پایگاه اقتصادی اجتماعی.
قلی زاده و همکاران (۱۳۹۴)	۱۶ نفر	عدم پایداری به ارزش های مذهبی و معنوی، اجتماعی، تأثیر منفی رسانه، فرهنگ تحمیل در ازدواج، عدم رشد یافتگی، فقدان مهارت جنسی در زوجین، فقدان حل تعارض، عدم همسان همسری و کفویت، وجود باورهای نادرست در فرد.
کیمیایی و همکاران (۱۳۹۸)	۲۰ نفر	نبود مهارت های ارتباطی، نارضایتی از روابط عاطفی و جنسی، برآورده نشدن نیازها، تفاوت های فردی و فرهنگی، مسایل اقتصادی درگیری لفظی و فیزیکی، کاهش سرمایه اجتماعی درون خانواده، طلاق عاطفی، نداشتن مهارت زناشویی و زندگی، ترس از آینده، دخالت اطرافیان، عدم انعطاف پذیری روان شناختی، سن نامناسب، عدم بلوغ همه جانبه.
کریمی و همکاران (۱۳۹۴)	۲۵ نفر	کم رنگ شدن ارزش های مذهبی خبیانت زناشویی، انحرافات اخلاقی، عدم ایفای نقش های همسری، اعتیاد، سن پایین ازدواج، مشکلات اقتصادی، بیکاری، ضعف در مهارت های زناشویی.
رستمی و همکاران (۱۳۹۸)	۱۳ زوج	الگوهای ناکارآمد ارتباطی، ناتوانی در مدیریت تعارض ها، ناتوانی در مدیریت شبکه اجتماعی، نظام ارزشی زوجها، نگرش نسبت به مذهب و معنویت، نگرش نسبت به فرهنگ و رسوم، عقاید و باورهای ناکارآمد، ذهنیت طرحواره ای، اثرات مخرب خانواده اصلی.

۵) تحلیل و ترکیب یافته های حاصل از مطالعات کیفی

بررسی و بازبینی نتایج و یافته های پژوهش های انجام شده در این مطالعه بیانگر این است که مقوله های متعددی توسط پژوهشگران احصاء شده است در این راستا برخی از پژوهشگران سعی کرده اند عوامل و مؤلفه های مؤثر در ازدواج موفق را دسته بندی نموده و برخی دیگر نیز عوامل و مؤلفه های خطر ساز را در قالب عوامل مؤثر در بی ثباتی ازدواج و

طلاق طبقه‌بندی کرده‌اند. اما خلاء مدلی که همزمان واز ابعاد مختلف عوامل استحکام بخش و عوامل خطر ساز در یک قاب والگوارایه دهد احساس گردید. بنابراین در پژوهش حاضر با استفاده از روش فراترکیب، ابتدا مؤلفه‌ها و عوامل و مفاهیم مرتبط با ازدواج موفق مرتب شده و در ادامه در قالبی جدید مقوله‌های محوری، عوامل اصلی و عوامل فرعی دسته‌بندی شد که نتایج در قالب جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۲. عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج

مقوله‌های محوری	عوامل اصلی	عوامل فرعی
عوامل فردی	ویژگی‌های اخلاقی	تعهد و وفاداری، منصف بودن، صداقت، صبوری، گذشت، پاکدامنی، قانع بودن، مهربانی، قضاوت نکردن، عدم آسیب رسانی به خود و دیگران
	ویژگی‌های شخصیتی	منظم بودن، برونگرا بودن، وظیفه شناس بودن، اهل توافق بودن، اهل معاشرت بودن، ساده و روراست بودن، اعتماد کردن، نوع دوست بودن، احساس شایستگی داشتن، کینه توز نبودن، اعتماد به نفس داشتن، مسئولیت پذیر بودن، مستقل بودن، قدرت تحمل ناکامی را داشتن، تاب آوری داشتن، امیدوار بودن، انعطاف پذیر بودن، مثبت اندیش بودن، شوخ طبع بودن، خلاق بودن، سازگار بودن، نداشتن اختلال شخصیتی، نداشتن مشکلات روان شناختی، شاد بودن، داشتن هویت سالم، خسیس نبودن.
	باورهای اعتقادی و مذهبی و معنوی	دیندار بودن، داشتن باورهای معنوی، مقدس داشتن ازدواج، داشتن معنا در زندگی، رعایت حجاب و عفاف
عوامل زوجی	مهارت‌های حل مسئله و تعارض	توانایی حل مسئله و حل تعارض، توانایی در مدیریت خشم و عصبانیت، توانایی مدیریت استرس، شناخت کافی از روحیات و هیجانات خود و همسر
	رابطه با خانواده مبداء و خانواده همسر	کیفیت رابطه فرد با اقوام و بستگان، اجازه دخالت به خانواده، عدم تمایز یافتگی و وابستگی به خانواده، عدم تنظیم رابطه با خانواده خود و همسر، کیفیت رابطه فرد با خانواده خود و همسر، مشکل داشتن با خانواده همسر، احترام به جایگاه والدین
	مسائل مالی	نداشتن شغل، از دست دادن شغل، درآمد ناکافی، ساعات کاری بالا، مدیریت مالی و اقتصادی،
	مسائل جنسی	اهمیت دادن به رابطه جنسی، داشتن دانش و مهارت در برقراری رابطه جنسی، داشتن رضایت جنسی، نداشتن رابطه جنسی خارج از ازدواج (خیانت)

مقوله های محوری	عوامل اصلی	عوامل فرعی
	مهارت های والدگری	توجه افراطی به فرزندان، عدم مشارکت همسر در امور فرزندان، فقدان مهارت های فرزند پروری، توافق و مشارکت در شیوه فرزند پروری، توافق در فرزندآوری
	ارتباط مؤثر با همسر	مهرورزی، همدلی کردن با همسر، داشتن برنامه برای گذراندن اوقات فراغت، احترام به همسر، گذشتن از اشتباه همسر، توانایی عشق ورزی و ابرازگری، تحقیر نکردن همسر، قدردانی از یکدیگر، تلاش برای خوشحالی کردن یکدیگر، حمایت از همسر در جمع، تشویق به رفتارهای سالم، هنر گوش دادن، احترام به حریم خصوصی یکدیگر، رازداری، هدیه دادن به یکدیگر، مهارت در ابراز احساسات، ارتباط لمسی گرم و خوب، توجه به آراستگی ظاهری و پوشش، ابراز علاقه کلامی، وقت گذاشتن برای گفتگو و تبادل کلامی، اهمیت دادن به تصمیم گیری های مشترک، عدم پافشاری بر افکار نادرست خود، درک کافی از تفاوت های فردی
عوامل زمینه ای	عوامل اقتصادی	میزان درآمد خانواده، میزان اهمیت مسائل اقتصادی در خانواده، اشتغال و نوع شغل والدین، وضعیت مالی و معیشتی خانواده
	عوامل فرهنگی و اجتماعی	باورها و ارزش های فرهنگی، آداب و رسوم، ارزش های خانواده (شغل، عفاف و پوشش، درآمد، جایگاه اجتماعی، مذهب)، وجود باورهای نادرست در فرد، اعتیاد به اینترنت، اعتیاد به شبکه های اجتماعی، اعتیاد به موبایل، تأثیر رسانه های برون مرزی (ماهواره)، اعتیاد به دیدن فیلم ها و عکس های مستهجن
	عوامل خانوادگی	رضایت یا عدم رضایت خانواده به ازدواج، روابط گرم و عاطفی بین اعضا، اعتیاد، ازدواج مجدد، خیانت، چند همسری، سابقه خودکشی، ساختار سلسله مراتبی خانواده، ناسازگاری زوجین، مشکلات شخصیتی و روان شناختی اعضا، طلاق، عدم تأمین نیازهای عاطفی فرد در دوران کودکی، تنوع طلبی و هرزگی یکی از والدین
عوامل همسرگزینی	شناخت انتظارات و خواسته ها و نیازهای خود و طرف مقابل	داشتن انتظارات و خواسته های واقع بینانه، برآورده شدن انتظارات و خواسته ها و نیازها، شناخت نقاط ضعف و قوت خود و طرف مقابل، صراحت در بیان خواسته ها، اطلاع داشتن از خواسته انتظارات و نیازهای طرف مقابل.

مقوله‌های محوری	عوامل اصلی	عوامل فرعی
داشتن همسانی و همسویی و توافق نظر	تفاهم در آداب و رسوم، تفاهم در مراسم ازدواج و جشن‌ها، توافق در امور مالی و اقتصادی، تشابه خانواده در معیارهای ارزشی و دینی، تشابه نظر در ارتباط با دوستان، تشابه در عقاید سیاسی، تشابه در طبقه اقتصادی، تشابه در سطح تحصیلی، داشتن علایق مشترک، داشتن سلیقه مشترک، داشتن اهداف مشترک، داشتن توافق در انتخاب محل سکونت، توافق نظر در فرزندآوری	
داشتن بلوغ و پختگی در ابعاد مختلف (عاطفی، روانی، اجتماعی، شناختی، جنسی)	عدم تعجیل در ازدواج، عدم توجه صرف به دلباختگی و شیدایی، داشتن انگیزه مناسب برای ازدواج، درگیر بودن در رابطه صمیمی قبلی، داشتن رابطه جنسی با همسر و غیر همسر قبل از ازدواج، ازدواج با کسی که دوستش نداشته باشیم، نداشتن جذابیت ظاهری، پرهیز از کمال زدگی در انتخاب، داشتن تعارضات جدی در دوران نامزدی، استفاده از خدمات مشاوره‌ای، بهره‌گیری از منابع کمکی مثل کتاب، شرکت در دوره‌های آموزشی، عشق و علاقه اولیه در ازدواج، ازدواج در سن نوجوانی، ازدواج بعد از سپری شدن سن جوانی، تفاوت سنی زیاد.	
سلامت جسم و روان	نداشتن سلامت جنسی، رعایت بهداشت فردی، میزان شناخت طرفین از موضوعات جنسی، سالم بودن و نداشتن بیماری مزمن جسمانی و روانی، اهمیت دادن به ورزش و رسیدگی به بدن خود	

۶- کنترل کیفیت و بررسی روایی و پایایی نتایج

در این مرحله باهدف کنترل مدل تدوین شده حاصل از فراترکیب عوامل اشاره شده در تحقیقات مورد مطالعه، جدول مقوله‌های مرتب شده در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان و صاحب‌نظران قرار گرفت تا نظرات خود را در موافقت یا مخالفت با مقوله‌ها و عوامل اصلی نمایند. گروه متخصصان از روان‌شناسان و مشاورانی بودند که دارای مدرک دکتری و حداقل ۱۰ سال سابقه فعالیت حرفه‌ای در حوزه ازدواج و زوج‌درمانی داشته باشند. این گروه به صورت هدفمند و از مشاوران شاغل در مراکز مشاوره انتخاب شدند و در نهایت متخصصان نظر موافق خود را با همه مقوله‌ها و عوامل پیشنهادی محقق اعلام کردند. در جدول ۳. نظرات متخصصان ارایه شده است.

جدول ۳. مقوله‌های محوری و نظر متخصصان در ارتباط با مفاهیم و عوامل

مقوله‌های محوری	عوامل اصلی	نظر متخصصان در ارتباط با مقوله‌ها و عوامل اصلی		
		موافق	مخالف	درصد عدم تناسب تأیید
عوامل فردی	۱- ویژگی‌های اخلاقی	۱۰	۰	۱۰۰
	۲- ویژگی‌های شخصیتی و هویتی	۱۰	۰	۱۰۰
	۳- باورهای اعتقادی و مذهبی	۸	۲	۸۰
عوامل همسرگزینی	۴- شناخت انتظارات، خواسته‌ها و نیازهای فرد و طرف مقابل	۸	۲	۸۰
	۵- داشتن همسانی، و توافق نظر	۹	۱	۹۰
	۶- بلوغ و پختگی در ابعاد مختلف	۱۰	۰	۱۰۰
	۷- بهداشت و سلامت جسم و روان	۸	۲	۸۰
	۸- عوامل خانواده مبدا و خانواده همسر	۹	۱	۹۰
	۹- عوامل مرتبط با مسایل مالی و شغلی	۷	۳	۷۰
	۱۰- مسایل جنسی	۱۰	۰	۱۰۰
عوامل زنجی	۱۱- والدگری	۷	۳	۷۰
	۱۲- مهارت‌های ارتباط موثر	۸	۲	۸۰
	۱۳- مهارت‌های حل تعارض	۹	۱	۹۰
عوامل زمینه‌ای	۱۴- اقتصادی	۸	۲	۸۰
	۱۵- فرهنگی و اجتماعی	۸	۲	۸۰
	۱۶- خانوادگی	۹	۱	۹۰

همچنین برای بررسی اعتبار و کیفیت مدل فرا ترکیبی تدوین شده توسط محقق از شاخص کوهن استفاده شده که نتایج آن در جدول شماره ۴ آمده است.

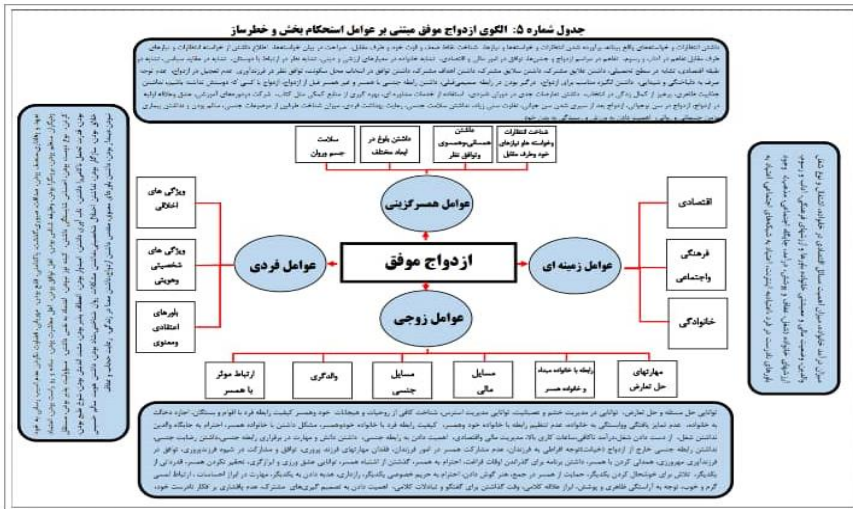
جدول ۴. همخوانی مدل (مقوله‌های) استخراج شده از تحقیقات کیفی و نظر متخصصان

آماره	مقدار کاپا	شاخص کاپا	خطای استاندارد کاپا	سطح معناداری کاپا
کاپا	۰/۰۰۲	۰/۶۶	۰/۰۲۳	۰/۹۱

با توجه به نتایج جدول شماره ۳، مقدار کاپا ۰/۰۰۲ با ضریب ۰/۶۶۸ بوده که دارای سطح معناداری ۰/۹۱ بوده و با توجه به مقدار سطح معناداری تفاوت معناداری بین دیدگاه متخصصان و مدل تدوین شده توسط محقق که برگرفته از تحقیقات کیفی مورد مطالعه بوده ملاحظه نگردید و از آنجائیکه مقدار کاپای^۱ بین ۰/۶۱ تا ۰/۸۰ سطح توافق معتبر را نشان می‌دهد، پس ضریب شاخص کاپا نیز نشان دهنده توافق معتبر در مورد مدل تدوین شده است.

یافته‌ها

الگو و مدل نهایی عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج موفق شامل ۴ مقوله اصلی (عوامل فردی، عوامل زوجی، عوامل زمینه‌ای و معیارهای همسرگزینی) و ۱۶ عامل اصلی (ویژگی‌های اخلاقی، شخصیتی و هویتی، باورهای اعتقادی و معنوی، مهارت‌های حل مسئله و تعارض، رابطه با خانواده مبداء و همسر، مسایل جنسی، مهارت‌های والدگری، ارتباط مؤثر با همسر، عوامل اقتصادی، فرهنگی و خانوادگی، شناخت انتظارات، خواسته‌ها و نیازها خود و طرف مقابل، داشتن همسانی و همسویی و توافق نظر، داشتن بلوغ در ابعاد مختلف، و سلامت جسم و روان) و ۱۴۶ مؤلفه استحکام بخش و خطر ساز ازدواج در قالب عوامل فرعی مشخص شدند.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه موضوع ازدواج به عنوان دغدغه‌ای جدی برای جوانان و خانواده‌ها محسوب می‌شود. این تصمیم‌گیری مهم مستلزم توجه همه جانبه به ابعاد چندگانه آن می‌باشد. اما آنچه که در سالهای اخیر جامعه اسلامی ما با آن روبروست، افزایش روبه رشد آسیب‌های اجتماعی و بخصوص کاهش رضایتمندی زوجین و به تبع آن آمار روبه تزايد طلاق در کشور است. شاهد بر این مدعی آخرین گزارش آماری ثبت احوال در سال ۹۸ می‌باشد که بیانگر رشد ۳۷ درصدی جدایی‌ها در ۵ سال گذشته است (سایت ثبت احوال). این موضوع باعث شده است که متخصصان حوزه خانواده، پژوهشهایی را برای واکاوی این موضوع انجام دهند. البته بسیاری از این تحقیقات به جای تمرکز روی عوامل پایداری و معیارها و شاخص‌های موفقیت در ازدواج، به بررسی دلایل بی ثباتی و عوامل فروپاشی ازدواج‌های پرداخته‌اند (نیمز، ۲۰۱۱). نکته حائز اهمیت دیگر اینکه در بسیاری از پژوهشها عوامل اثرگذار بر ازدواج در فرهنگ‌های مختلف شناسایی و گزارش شده‌اند و البته طراحی و پیشنهاد یک مدل موفق در حوزه ازدواج نمی‌تواند از اثرات فرهنگی و

قومی و بومی به دور باشد. واقعیت این است که مؤلفه‌های بومی و فرهنگی از مهمترین عواملی است که بر فرآیندها و پیامدهای روابط زناشویی تأثیر می‌گذارد و لذا نمی‌توان نتایج حاصله از مطالعات بین فرهنگی را به فرهنگ‌های گوناگون تعمیم داد. این موضوع در تحقیقات مختلفی همچون خدادادی سنگده (۱۳۹۳) و فتحی (۱۳۹۵) و آذرخش (۱۳۹۸) نیز همسومی باشد. لذا در مطالعه اخیر این امتیاز را دارد که روی تحقیقات ایرانی متمرکز شده است.

همچنین نقطه مشترک اغلب پژوهش‌هایی که به دلایل شکست و موفقیت ازدواج پرداخته‌اند این است که موفقیت ازدواج و وپایداری رابطه زوج‌های زناشویی، صرفاً متأثر از یک عامل تنها نیست بلکه ترکیبی از چندین عامل است که متضمن ثبات و پایداری رابطه زناشویی می‌باشد. هر یک از پژوهش‌های بررسی شده در این مطالعه فراترکیب نیز مبتنی بر تجربه و دانش محققان، ابعاد و عواملی را در قالبی مشخص معرفی نموده‌اند. در این پژوهش نیز، محقق با اتکا بر تجارب کلینیکی و مطالعات کتابخانه‌ای در قالب یک مطالعه کیفی و فراترکیب، تلاش نموده است تا ضمن انسجام بخشی به عوامل و مقوله‌های مورد اشاره در پژوهش‌های مورد نظر، ترکیبی از مؤلفه‌ها و عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج را در چارچوبی متفاوت و نوآورانه ارائه نماید. از امتیازات الگوی ارائه شده نگاه چند بعدی به ازدواج (عوامل فردی، همسرگزینی، زوجی و زمینه‌ای) است که حاصل تلفیق و ترکیب عوامل و مؤلفه‌های بدست آمده در تحقیقات کیفی دیگران می‌باشد که می‌تواند قدرت پیش بینی موفقیت ازدواج را با دقت و همه جانبه نگری بیشتری امکان پذیر نماید. همچنین به معیارهای انتخاب همسر در قالب مقوله همسرگزینی به عنوان یک مقوله اصلی و عوامل ذیل برای کمک به جوانان در انتخاب بهتر مورد توجه قرار گرفته است.

محقق اعتقاد دارد دسته‌بندی و طبقه‌بندی درست عوامل در هر الگویی می‌تواند در ارائه خدمات یاورانه به متخصصان این حوزه کمک شایانی نماید. بر این اساس عوامل فرعی

و اصلی ذیل هر مقوله در این مدل بدلیل برخورداری از شواهد پژوهشی و اتفاق نظر متخصصان و مشاوران مجرب و پشتوانه علمی مبتنی بر مدل نظری از کفایت لازم برای شناخت و ارزیابی صحیح و تصمیم گیری مناسب برخوردار است و می تواند موفقیت ازدواج را تبیین نماید.

در پژوهش حاضر عوامل استحکام بخش و خطر ساز ازدواج در ۴ مقوله اساسی قرار گرفتند که عبارتند از: عوامل فردی، عوامل زمینه ای، عوامل زوجی و معیارهای همسرگزینی و هر کدام از مقوله های محوری خود دارای عوامل اصلی و فرعی می باشند. به این ترتیب که عوامل فردی شامل ۳ عامل ویژگی های اخلاقی، شخصیتی، هویتی و باورهای مذهبی و اعتقادی بود و عوامل زوجی شامل ۶ عامل اصلی مهارت های حل تعارض، والدگری، ارتباط مؤثر با همسر، رابطه با خانواده مبدا و خانواده همسر، مسائل مالی، مسائل جنسی بودند و عوامل زمینه ای نیز ۳ عامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی را شامل گردید و در نهایت نیز مقوله معیارهای همسرگزینی متشکل از ۴ عامل اصلی شناخت انتظارات، نیازها و خواسته ها، همسانی و توافق نظر، بلوغ همه جانبه و سلامت جسم و روان را شامل شده بود. که هر یک از عوامل خود تعدادی عوامل فرعی را در برداشت. بدین ترتیب مدل تدوینی این پژوهش شامل ۴ مقوله محوری ۱۶ عامل اصلی و بیش از ۱۴۶ عامل فرعی متشکل از مؤلفه های استحکام بخش و خطر ساز بود.

اولین مقوله محوری که در این مدل به آن پرداخته شده مؤلفه های مرتبط با عوامل فردی مردان و زنان است ویژگی های اخلاقی و شخصیتی و هویتی و باورهای مذهبی و معنوی افراد تعیین کننده افکار، رفتار و هیجانات افراد به شمار می روند و سبک شخصیتی و میزان تمایز یافتگی و همچنین باورهای اخلاقی و اعتقادی هر فرد تاثیر انکار ناپذیری در روابط زوجی و تعاملات بین فردی دارد. مؤلفه هایی فردی همچون صادق بودن، صبور بودن مهربان بودن، انعطاف پذیر بودن، مسئولیت پذیر بودن، شوخ طبعی، وفاداری، داشتن هویت سالم. مثبت اندیش بودن در کنار داشتن باورهای مذهبی و

معنوی اصلی‌ترین مؤلفه‌های فردی استحکام بخش ازدواج موفق هستند. از سویی دیگر داشتن اختلالات شخصیتی مثل بدبینی و شخصیت‌نمایشی و مشکلات روان‌شناختی مثل داشتن وسواس و افسردگی و... بعنوان عوامل خطر ساز جدی در شکل‌گیری ازدواج موفق مطرح می‌باشند. این یافته با بسیاری از پژوهش‌ها از جمله پژوهش دهقانی (۱۳۹۵)، جبرائیلی (۱۳۹۶)، صادقی (۱۳۹۴) و زارع (۱۳۹۵)، همسو می‌باشد و البته این یافته با بسیاری از پژوهش‌های بررسی شده در این تحقیق نیز از جمله آذرخش (۱۳۹۸)، رجبی (۱۳۹۷)، کریمی‌ثانی (۱۳۹۲)، صاحب‌دل (۱۳۹۴) و حاتمی‌ورزنه (۱۳۹۵) همسو بوده ولی پژوهش‌های صادقی (۱۳۹۴)، خجسته‌مهر (۱۳۹۵)، خدادادی (۱۳۹۳)، محمدی (۱۳۹۶) و رجبی (۱۳۹۷)، به موضوع ویژگی‌های عوامل شخصیتی مؤثر در ازدواج موفق ورود نکرده‌اند و یا بسیار اندک به دو یا سه ویژگی شخصیتی بسنده کرده‌اند. در حالی که تحقیقات هنریان (۱۳۹۰)، اخوی‌ثمرین (۱۳۹۶) و مقدم‌زاده (۱۳۹۷)، طاهری‌بنچناری (۱۳۹۷) و رستمی (۱۳۹۸)، که ناظر بر تبیین مهمترین دلایل جدائی و طلاق بوده است، مشکلات شخصیتی را یکی از اساسی‌ترین عوامل خطر ساز ازدواج شمرده شده است و به نظر می‌رسد که توجه به این عامل می‌تواند به استحکام و پایداری ازدواج بینجامد.

دومین دسته‌بندی و مقوله‌بندی اصلی مدل تدوینی عوامل زوجی است زیر مجموعه‌های ذیل این مقوله شامل مهارت‌های حل مسئله، نحوه ارتباط با خانواده مبداء و خانواده همسر، مسائل مالی، مسائل جنسی، مسائل والدینی، مسائل مرتبط با مواد رسانه و نحوه ارتباط با همسر می‌باشد. این یافته‌ها نیز با پژوهش‌های بسیاری از جمله پژوهش شاه‌سیا (۱۳۸۸)، گودرزی (۱۳۹۸)، عرفان‌منش (۱۳۹۴)، بهاری (۱۳۹۰)، محسن‌زاده (۱۳۹۳) و موسوی (۱۳۹۵) همسو می‌باشد. این دسته از عوامل که بیشتر در تعامل با همسر مصداق پیدا می‌کند می‌تواند به حفظ رابطه، تداوم و رضایتمندی از رابطه منجر شود. بدیهی است عدم توجه جوانان به عوامل زوجی و فقدان مهارت‌های ارتباطی

می‌تواند سال‌های اولیه ازدواج را با چالش‌های جدیدی روبرو نموده و زمینه ساز نارضایتی و شکنندگی رابطه آنان شود. از جمله مهمترین کدهای فرعی در این بخش میتوان به عواملی از قبیل توانائی حل مسئله و توانائی مدیریت خشم، میزان تمایز یافتگی افراد از خانواده مبداء، کیفیت رابطه با خانواده خود و همسر، خسیس نبودن، مدیریت مالی، ساعات کار زیاد، داشتن دانش و مهارت جنسی، برخورداری از مهارتهای فرزندپروری، سواد رسانه‌ای، توانایی عشق‌ورزی، مهارت گفتگو با همسر، حمایت از همسر در جمع، قدردانی از همسر، ابراز علاقه بصورت کلامی و غیر کلامی و درک تفاوت‌های فردی اشاره نمود.

اگرچه بسیاری از تحقیقات به مسائل زوجی پرداخته‌اند ولی تجمیع موارد فوق در پژوهشهای مطالعه شده مشاهده نشد. به طور مثال تحقیق فتحی (۱۳۹۵)، خالدی (۱۳۹۳)، آذرخش (۱۳۹۸)، قزل‌سفلو (۱۳۹۶)، کریمی‌ثانی (۱۳۹۲) و محسن زاده (۱۳۹۳)، رجبی (۱۳۹۷). به جز موضوع تأثیر رسانه به سایر موضوعات مرتبط با عوامل زوجی پرداخته‌اند. صادقی (۱۳۹۴)، کریمی‌ثانی (۱۳۹۲) و صاحب‌دل (۱۳۹۴) نیز علاوه بر موضوع تأثیر رسانه به موضوع مسائل مالی و تأثیر آن در روابط زوجی نیز اشاره نکرده‌اند. همچنین مطالعات همزمان قلی‌زاده (۱۳۹۴)، اخوی‌ثمرین (۱۳۹۶)، کیمیایی (۱۳۹۸) و رجبی (۱۳۹۷) نشان داد که عواملی همچون ناتوانی زوجین در حل تعارض، نارضایتی جنسی، عدم توانایی در ارتباط مؤثر و ناتوانی در تنظیم روابط والدین و فرزندان به عنوان عوامل خطر‌ساز در بی‌ثباتی رابطه زناشویی طلاق و جدایی زوجین تأثیر داشته و بستر ساز طلاق اشاره شده است. البته فقط تحقیق کیمیایی (۱۳۹۸) به تأثیر رسانه در طلاق و رستمی (۱۳۹۸) به آسیب رسانه اشاره کرده است.

سومین مقوله مهم در مدل تدوینی ازدواج موفق عوامل زمینه‌ای است تعریف محقق از عوامل زمینه‌ای بسترهای خانوادگی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی افراد است. افراد محصول زمینه‌های محیطی خویش هستند. از مهمترین کدهای فرعی مطرح در ذیل عوامل زمینه‌ای می‌توان به وضعیت اقتصادی خانواده، اشتغال والدین، باورها و

ارزش‌های خانواده، فرهنگ و آداب و رسوم، ساختار سلسله مراتبی خانواده، ناسازگاری زوجین، روابط عاطفی حاکم بر خانواده و تأثیر رسانه و ماهواره، وجود اعتیاد یا اختلالات شخصیتی و روان‌شناختی اعضای خانواده نام برد.

این موضوع در تحقیقاتی که باهدف بررسی عوامل مؤثر در جدایی و طلاق انجام شده بعضاً با عنوان عدم همسانی و عدم کفویت طرفین در زمینه‌های خانوادگی و فرهنگی و اقتصادی اشاره کردند. این یافته‌ها نیز با پژوهش‌های قلی‌زاده (۱۳۹۴)، غیائی (۱۳۸۹)، و حاجی‌زاده میمندی (۱۳۹۵) همسواست و در این پژوهش نیز می‌توان به مقالات اخوی ثمرین (۱۳۹۶)، قلی‌زاده (۱۳۹۴)، هنریان (۱۳۹۰) و رجبی (۱۳۹۷) به عنوان مقالات همسوا اشاره نمود.

آخرین مقوله‌ای که در مدل ارائه شده به آن پرداخته شده است مقوله‌ی معیار همسرگزینی است. این عنوان در بیشتر پژوهش‌های پیشین به صورت مستقل آمده است مثلاً کنکاش در ملاک‌های انتخاب همسر (گودرز ناصری، ۱۳۹۵)، انتخاب همسر و معیارهای آن (کنعانی، ۱۳۹۵). همچنین نیازی (۱۳۹۸)، الگوی معیارهای همسرگزینی را در جامعه ایرانی با مروری روی تحقیقات انجام شده در سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۶ در قالب تحقیق فواترکیب ارائه داده است. اما محقق اعتقاد دارد وقتی صحبت از عوامل مؤثر در ازدواج موفق می‌شود عوامل پیش از ازدواج زیربنای تصمیمات زوجی برای پی‌ریزی یک زندگی موفق را تشکیل می‌دهند و اگر قرار باشد مدلی به این موضوع پردازد، معیارهای همسرگزینی فرد یکی از ستونها و عوامل انکارناپذیر در موفقیت ازدواج محسوب می‌شود و این مقوله در کنار سایر مقوله‌ها موفقیت ازدواج را تضمین می‌کند. صرف پرداختن به معیار همسرگزینی و یا پرداختن به عوامل فردی و زوجی و زمینه‌ای بدون در نظر گرفتن این معیارها ناقص است.

براین اساس در مدل حاضر چهارمین مقوله اصلی معیارهای همسرگزینی است این مقوله خود دارای ۴ عوامل اصلی شناخت انتظارات، خواسته و نیازهای خود و طرف

مقابل، داشتن همسانی و توافق نظر در مباحث اساسی، داشتن بلوغ در ابعاد مختلف، سلامت جسم و روان است. از مهمترین کدهای فرعی این بخش که تحت عنوان مؤلفه های استحکام بخش و خطر ساز تدوین شده است عبارتند از: شناخت انتظارات، نیازها، خواسته های خود و طرف مقابل، داشتن اهداف، علایق، باورها و سلاقی مشترک، توافق نظر در مسایل اقتصادی، مراسمات، محل سکونت و فرزند آوری، توجه به شکل گیری علاقه قبل از ازدواج، پرهیز از کمال زدگی، عدم توجه صرف به دلباختگی و شیدایی، نداشتن تفاوت سنی فاحش، ازدواج زود یا دیر هنگام.

در بررسی مطالعات پیشین مشخص شد که بلوغ و پختگی به عنوان یکی از اساسی ترین مؤلفه های ازدواج موفق می باشد این موضوع نیز با پژوهشهای حسینی (۱۳۹۴)، خلج آبادی (۱۳۹۱)، خجسته مهر (۱۳۹۵) و نژاد کریم (۱۳۹۵) همسو بود و در تحقیقات خدادادی (۱۳۹۳)، صاحب دل (۱۳۹۴)، صادقی (۱۳۹۴)، آذرخش (۱۳۹۸)، قلی زاده (۱۳۹۴) و کیمیایی (۱۳۹۸) مطرح شده است و در سایر مقالات این پژوهش بررسی نشده است.

همسانی و کفویت فردی و خانوادگی و داشتن توافق نظر در موضوعات اساسی نیز در تحقیقات فتحی (۱۳۹۵)، صادقی (۱۳۹۴)، آذرخش (۱۳۹۸)، کریمی ثانی (۱۳۹۲)، کیمیایی (۱۳۹۸)، قلی زاده (۱۳۹۴) و کاوه فارسانی (۱۳۹۵) مطرح شده است و دیگران اشاره نداشته اند. از سویی دیگر شناخت نیازها انتظارات و خواسته های خود و طرف مقابل بعنوان ملاکی تعیین کننده صرفاً در تحقیقات قزلسفلو (۱۳۹۶)، خالدی (۱۳۹۳)، صادقی (۱۳۹۴) و آذرخش (۱۳۹۸) آمده و دیگران اشاره ای به این عامل مهم نداشته اند. موضوع سلامت جسمی و روانی نیز بعنوان موضوعی پراهمیت همواره در تحقیقات دیگران برای رسیدن به ازدواج موفق تعیین کننده بوده است. این موضوع که به اهمیت داشتن سلامت صرفاً جسمانی و نداشتن مشکلات روان شناختی حاد و بخصوص اعتیاد و اختلالات شخصیتی دلالت دارد در تحقیقات صادقی (۱۳۹۴)، تأکید و سایرین اشاره ای به این موضوع نداشته اند. این در حالی که در تحقیقات کریمی و

همکاران (۱۳۹۵)، اخوی ثمرین (۱۳۹۶)، هنریان (۱۳۹۰)، مقدم زاده (۱۳۹۷) و رجبی (۱۳۹۷) مسائل مورد به سلامت جسم و روان بعنوان یکی از دلایل جدایی و نارضایتی زوجین اشاره شده است. و این موضوع نیز با تحقیقات شفיעی (۱۳۹۶)، پیکانیان (۱۳۹۶) و شاهی (۱۳۹۰) نیز همسومی باشد.

متخصصان حوزه ازدواج و خانواده بر این باورند که سنگ بنای سلامت خانواده بر موفقیت رابطه زن و شوهری استوار است و این موفقیت اتفاق نمی‌افتد مگر اینکه قواعد و اصول صحیح ازدواج و انتخاب همسر را رعایت کنیم. بنابراین بر اساس یافته‌های این تحقیق می‌توان گفت که تصمیم‌گیری برای ازدواج زمانی می‌تواند با موفقیت و اثربخشی همراه باشد که از یک الگو و مدل جامعی تبعیت نماید و جامعه علمی و روان‌شناسی کشور وظیفه دارد الگوهای مناسبی را تدوین نماید و هم امکان دسترسی آسان را برای جوانان و خانواده‌ها تسهیل کند. به نظر می‌رسد عوامل استخراجی در این مطالعه مروری و تحلیلی از جامعیت بیشتری برخوردار است و می‌تواند به جامعه علمی و پژوهشی کشور کمک نماید. البته پژوهشگر در انجام این پژوهش با محدودیت‌هایی روبرو بود که از جمله آن می‌توان به عدم بررسی تحقیقات کمی به دلیل ماهیت تحقیقات فراترکیب اشاره نمود. به همین دلیل تعمیم‌پذیری این تحقیق باید با احتیاط صورت پذیرد.

پیشنهادات

۱- پیشنهاد می‌گردد در راستای رعایت حقوق مراجعان، طراحی و تدوین پروتکل مشاوره پیش از ازدواج با تاکید بر ویژگی‌های بومی برای استفاده در تمامی مراکز از جمله مراکز ویژه مشاوره ازدواج که مجوز آن به صورت مشترک توسط سازمان نظام و وزارت ورزش و جوانان صادر می‌گردد ذیل کارگروهی در کمیسیون ازدواج سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره پیگیری گردد.

۲- در راستای تهیه برنامه عمل مبتنی بر نتایج پژوهش‌های کاربردی و بومی پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌ها و مقالاتی از این دست برای دستگاه و سازمان‌های تصمیم ساز و برنامه

ریزدر حوزه‌های مرتبط ارسال شود تا مبنای عمل کارشناسان و مدیران بخش‌های فرهنگی و اجتماعی کشور باشد

سپاسگزاری

مطالعه حاضر برگرفته از پایان نامه دکتری نگارنده و نتایج پژوهش‌ها و مقالات نگارش شده توسط محققان می‌باشد. لذا نویسندگان مقاله مراتب تشکر و قدردانی خود را از پژوهشگرانی که با پرداختن به این موضوع پراهمیت و ارائه دستاوردهای علمی و تحلیل‌های خلاقانه به انجام این پژوهش و استغنائی مطالب آن کمک کردند، ابراز می‌نماید.

تضاد منافع

در انجام مطالعه حاضر نویسندگان هیچگونه تضاد منافی نداشته اند

منابع

- قرآن کریم، ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای، سوره شعراء، آیه ۷.
- احمدی، خ. (۱۳۹۴). نقش معاشرت‌های پیش از ازدواج در مشکلات عاطفی بعد از ازدواج. *مجله مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت*، ۳ (۶)، ۲۴-۳۴.
- اخوی ثمرین، ز؛ محسن‌زاده، ف؛ زهراکار، ک؛ احمدی، خ. (۱۳۹۶). بررسی عوامل زمینه ساز طلاق در بافت اجتماعی فرهنگی شهر تهران. *فصلنامه فرهنگی و تربیتی زنان و خانواده*، ۱۲ (۴۰)، ۱۰۵-۱۲۶.
- آذرخش، ا؛ اصلانی، خ؛ کرابی، ا. (۱۳۹۸). تدوین الگوی ازدواج موفق: یک پژوهش کیفی. *پژوهش‌نامه زنان*، ۱۰ (۲۷)، ۹۷-۷۳.
- براتی، م؛ سلطانیان، ع؛ امدادی، ش؛ ظهیری، فرد، ب؛ برزگر، ن. (۱۳۹۳). تحلیل باورهای مرتبط با سلامت جنسی در بین زوجین در آستانه ازدواج با بهره‌گیری از مدل اعتقاد بهداشتی. *مجله آموزش و سلامت جامعه*، ۳ (۱)، ۴۵-۳۶.
- بهراری، ف؛ فاتحی‌زاده، م؛ احمدی، س؛ مولوی، ح؛ بهرامی، ف. (۱۳۹۰). تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباط همسران بر کاهش تعارض‌های زن‌شویی زوج‌های متعارض متقاضی طلاق. *پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱ (۱)، ۷۰-۵۹.

پیر جلیلی، ز. (۱۳۹۷). آسیب‌شناسی تاثیر تلگرام بر روابط خانوادگی زوجین. *فصلنامه بررسی مسایل اجتماعی*، ۹ (۱)، ۶۹-۹۰.

پیکانیان، ز؛ فرهادی، ه. (۱۳۹۶). بررسی اعتیاد به اینترنت، میزان استفاده از پیام رسان‌های آنلاین و خیانت‌های اینترنتی به عنوان پیش‌آیند طلاق در زوج‌های در آستانه طلاق و مطلقه شهر اصفهان. *پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، ۷ (۱)، ۸۹-۸۱.

جبرائیلی، ه. (۱۳۹۶). بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی سبک‌های دل‌بستگی و ویژگی‌های شخصیت در ارزش‌های فرهنگی ازدواج مردان و زنان. *مجله مطالعات اختصاصی روان‌شناختی زنان*، ۱۵ (۴)، ۱۰۱-۱۲۲.

حاتمی‌ورزنه، ا؛ اسماعیلی، م؛ فرحبخش، ک. (۱۳۹۵). ارائه الگوی ازدواج پایدار رضایتمند. *مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۶ (۱)، ۱۴۹-۱۲۰.

حاجی‌زاده میمندی، م. (۱۳۹۵). بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با طلاق عاطفی. *فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده*، ۱۸ (۷۱)، ۱۰۸-۸۵.

حسینی، ف؛ رضاپور، م؛ ساعتلو، م. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر افزایش میزان طلاق. *فصلنامه مددکاری اجتماعی*، ۴ (۲)، ۴۱-۳۳.

خالدی، ش؛ موتابی، ف؛ پورابراهیم، ت؛ باقریان، ف. (۱۳۹۳). عوامل حفاظت‌کننده ازدواج در افراد متأهل دارای عوامل خطر. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۳ (۲۷)، ۴۵-۳۱.

خجسته مهر، ز؛ محمدی، ر. (۱۳۹۵). تجربه خوشبختی در ازدواج‌های پایدار. *مجله روان‌شناسی خانواده*، ۳ (۲)، ۷۰-۵۹.

خجسته مهر، ز؛ محمدی، ز؛ سودانی، م؛ عباس‌پور، ذ. (۱۳۹۷). تجربه زیسته فداکاری در ازدواج‌های پایدار. *فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش‌های مشاوره*، ۷ (۶۵)، ۱۵۱-۱۸۵.

خدادادی سنگده، ج؛ نظری، ع؛ احمدی، خ. (۱۳۹۴). نقش عوامل زناشویی مؤثر مبتنی بر بافت فرهنگی - اجتماعی در پیش‌بینی ازدواج موفق. *فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۴ (۲۹)، ۱۷-۱.

خدادادی سنگده، ج؛ نظری، ع؛ احمدی، خ؛ حسینی، ج. (۱۳۹۳). شناسایی شاخص‌های ازدواج موفق: مطالعه‌ای کیفی و اکتشافی. *فصلنامه علمی پژوهش مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۳ (۲۵)، ۱۹-۱.

خلج‌آبادی فراهانی، ف. (۱۳۹۱). تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر احتمال طلاق در بین افراد تحصیل‌کرده‌ی دانشگاهی. *فصلنامه شورای هماهنگی فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده*، ۱۵ (۵۸)، ۹۱-۵۰.

دهقانی، م. (۱۳۹۵). ویژگی‌های شخصیتی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و کارکرد خانواده، در زوجین متقاضی و غیر متقاضی طلاق. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۱۲ (۴۸)، ۵۹۲-۵۷۶.

رادمهر، ح؛ شمس، ج. (۱۳۹۷). مقایسه‌ی ارتباط تعهد مذهبی با میزان پایداری ازدواج در دو گروه از زوجین متقاضی طلاق و عادی شهر تهران. *مجله پژوهش در دین و سلامت*، ۴ (۵)، ۷۷-۸۶.

- رجبی، غ؛ کاوه فارسانی، ذ؛ امان الهی، ع؛ خجسته مهر، ن. (۱۳۹۷). شناسایی مولفه های کیفیت زناشویی زوج ها: یک پژوهش کیفی. *مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت* ۷(۲): ۲۱۳-۱۹۸.
- رستمی، م؛ نوابی نژاد، ش؛ فرزاد، و. (۱۳۹۸). آسیب شناسی مشکلات زوجین در مرحله نامزدی. *نشریه روان شناسی خانواده*، ۶(۱)، ۶۸-۵۵.
- رضایی، ز؛ بوستانی پور، ع؛ حبیبیان، ف. (۱۳۹۲). بررسی نقش اعتماد و صمیمیت در پیش بینی بی ثباتی ازدواج در زنان و مردان متأهل. *پژوهشهای مشاوره*، ۱۲(۴۷)، ۸۲-۶۹.
- ریحانی، ز؛ سلیمانیان، ع؛ نظیفی، م. (۱۳۹۵). پیش بینی بی ثباتی ازدواج بر اساس مهارتهای تنظیم هیجانی و سبک های هویتی. *مجله پژوهشهای روان شناسی بالینی و مشاوره*، ۶(۱)، ۷۶-۶۰.
- زارع، م. (۱۳۹۵). نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و رضایت زناشویی زوجین شاغل فرهنگی شهر مرودشت. *فصلنامه روشها ومدلهای روان شناختی*، ۷(۱۲)، ۱۰۲-۹۱.
- سایت رسمی سازمان ثبت احوال به آدرس: <https://www.sabteahval.ir/>
- شاه سیا، م. (۱۳۸۸). بررسی رابطه رضایت جنسی و تعهد زناشویی در زوجین شهرستان شهرضا. *مجله علمی اصول بهداشت روانی*، ۱۱(۳)، ۲۳۸-۲۳۳.
- شاهی، ع؛ غفاری، ا؛ قاسمی، خ. (۱۳۹۰). رابطه سلامت روان و رضایتمندی زناشویی زوجین. *دو ماهنامه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه*، ۱۵(۲)، ۱۲۶-۱۱۹.
- شفیعی، ز. (۱۳۹۶). نقش شخصیت تاریک و شکفتگی دردزدگی زناشویی زوجین. *فصلنامه علمی و پژوهشی زن و جامعه*، ۸(۱)، ۹۴-۷۷.
- صاحبدل، ح؛ زهراکار، ک؛ دلاور، ع. (۱۳۹۴). شناسایی شاخص های ازدواج موفق (یک مطالعه کیفی). *پژوهشهای روان شناسی بالینی و مشاوره*، دوره ۵، شماره ۲، ۴۶-۳۲.
- صادقی، م. (۱۳۹۴). رابطه ویژگی شخصیتی زوجین و رضایت زناشویی. *مجله روان شناسی معاصر*، ۱۰(۲)، ۸۲-۶۷.
- صادقی، م؛ فاتحی، م؛ احمدی، س؛ بهرامی، ف. (۱۳۹۵). تدوین مدل خانواده سالم براساس دیدگاه متخصصان خانواده. *فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده*، ۵(۱)، ۱۷۰-۱۴۲.
- طاهری بنچناری، ز؛ آقاجانی، ح؛ کلدی، ع. (۱۳۹۷). واکاوی پدیده طلاق، ریشه ها و پیامدها. *نشریه بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۹(۲)، ۴۵-۳۴.
- عرفان منش، ن. (۱۳۹۴). بررسی کیفی عوامل زمینه ساز رضایت زناشویی در زوجین با تفاوت سنی معکوس. *نشریه پایش*، ۱۴(۶)، ۵۷۵-۶۶۷.
- غیائی، پ؛ معین، ل؛ روستا، ل. (۱۳۸۹). بررسی علل اجتماعی گرایش به طلاق در بین زنان مراجعه کننده به دادگاه خانواده شیراز. *فصلنامه زن و جامعه*، ۱(۳)، ۱۰۸-۷۹.
- فتحی، ا؛ اسماعیلی، م؛ فرحبخش، ک؛ دانش پور، ف. (۱۳۹۵). ارائه مدل ازدواج رضایتمند در فرهنگ ایرانی. *فصلنامه علمی پژوهش در سلامت روان شناختی*، ۱۰(۲)، ۲۶-۱۰.

- قزلسفلو، ف؛ جزایری، ر؛ بهرامی، ف؛ محمدی، ر. (۱۳۹۶). شناسایی عوامل مؤثر بر تعهد زناشویی از نظر زوج‌های ایرانی. *فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش‌های مشاوره*، ۱۶ (۶۳)، ۴-۲۸.
- قلی‌زاده، آ؛ بانکی‌پور، ا؛ مسعودی‌نیا، ز. (۱۳۹۴). مطالعه کیفی تجارب مردان و زنان طلاق گرفته از عوامل فرهنگی زمینه ساز طلاق. *فصل نامه جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۶ (۵۶)، ۳۹-۶۴.
- کریمی، ی؛ الماسی، س؛ محمدی، ر؛ فاضلی، ح. (۱۳۹۴). مطالعه بسترهای طلاق در افراد مطلقه: پژوهشی پدیدار شناسانه. *فصلنامه مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۷ (۲۵)، ۱۹۱-۲۱۱.
- کریمی‌ثانی، پ؛ احیایی، ک؛ اسماعیلی، م؛ فلسفی‌نژاد، م. (۱۳۹۵). عوامل تعیین کننده موفقیت ازدواج. *فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش‌های مشاوره*، ۱۲ (۴۵)، ۷۵-۹۳.
- کنعانی، م. (۱۳۹۵). انتخاب همسر و معیارهای آن: مطالعه‌ای در بین مردان و زنان ازدواج کرده‌ی شهر رشت. *دو فصلنامه جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۲ (۸)، ۲۲۹-۲۵۶.
- کیمیایی، ع؛ حیدری، ح؛ خویی‌نژاد، خ؛ مشهدی، ع. (۱۳۹۸). کشف عوامل مؤثر بر طلاق در ازدواج‌های زود هنگام. *فصلنامه تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۷ (۲)، ۳۱۴-۳۲۳.
- گودرز ناصری، ا؛ باقریان، ف؛ کمری، س. (۱۳۹۵). خانواده سالم: کنکاشی در ملاکهای همسر مطلوب از دیدگاه پسران و دختران. *فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۱۱ (۳۵)، ۱۰۱-۱۲۲.
- گودرزی، م. (۱۳۹۸). پیش‌بینی میزان احتمال پیمان شکنی در روابط زناشویی بر اساس سطح تمایز یافتگی، عملکرد خانواده و دلزدگی زناشویی. *فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش‌های مشاوره*، ۱۸ (۷۱)، ۸۰-۹۹.
- محسن‌زاده، ف؛ مرادی کوچی، س؛ خدادادی سنگده، ج. (۱۳۹۳). مطالعه پدیدارشناختی دلایل رضایت از ازدواج از دیدگاه زنان راضی از ازدواج. *فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده*، ۱۷ (۶۵)، ۷-۳۶.
- محسن‌زاده، ف؛ نظری، ع؛ و عارفی، م. (۱۳۹۰). مطالعه کیفی عوامل نارضایتی زن و شوهری و اقدام به طلاق. *فصلنامه مطالعات راهبردی زنان*، سال چهاردهم، شماره ۵۳.
- محمدصادق، ع؛ کلانترکوشه، م؛ نعیمی، ا. (۱۳۹۷). تجربه مشکلات جنسی در زنان متقاضی طلاق و راضی از زندگی مشترک: یک مطالعه کیفی. *مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت*، ۷ (۱)، ۳۵-۴۷.
- محمدی، ع؛ سحافی، ح؛ نیسی، م؛ رضایی، ز. (۱۳۹۶). ارائه یک مدل مقدماتی از ازدواج خوشبخت. *رویش روان‌شناسی*، ۶ (۳)، ۱۳۵-۱۶۲.
- محمودپور، ع. (۱۳۹۵). تاثیر سن ازدواج الگوهای همسرگزینی و تفاوت سنی زوجین بر کیفیت زندگی زناشویی زنان شهر تهران. *فصلنامه مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۳ (۲۵)، ۱۷۳-۱۹۰.
- مقدم‌زاده، ع. (۱۳۹۷). بازنامی عوامل فردی مؤثر در احتمال آسیب طلاق: یک بررسی پدیدارشناسی. *پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره، دانشگاه فردوسی مشهد*، ۸ (۲)، ۱۱۵-۱۴۶.
- موسوی، س؛ نوابی‌نژادش؛ عاطف وحید، محمدکاظم. (۱۳۸۶). تأثیر روابط قبل از ازدواج بر تعارضات زناشویی در دانشجویان متأهل دانشگاه‌های دولتی شهر تهران. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۶۲ (۲)، ۱۲-۳۴.

مومنی، خ؛ سعیدی، م؛ رضایی، خ؛ عزیزی، آ؛ انصاری، س. (۱۳۹۳). نقش الگوهای فراغتی در ثبات ازدواج با واسطه‌گری راهبردهای حفظ رابطه و شادکامی زناشویی. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۴ (۲)، ۳۴۰-۳۵۶.

نژاد کریم، ا؛ سعیدی فرد، ط؛ وحید نیا، ن؛ احمدی، خ. (۱۳۹۵). نقش معاشرت‌های پیش از ازدواج در مشکلات عاطفی بعد از ازدواج. *مجله مرکز تحقیقات عوامل مؤثر بر سلامت اجتماعی*، دوره ۳، شماره ۴، ۲۹۹-۲۲۶.

نظری، ع؛ صاحب‌دل، ح؛ اسدی، م. (۱۳۸۹). بررسی ارتباط بین سبک‌های دلبستگی و میزان بی‌ثباتی ازدواج در زنان و مردان متأهل. *مجله زن و مطالعات خانواده* ۲ (۸)، ۱۱۵-۱۲۵.

نیازی، م. (۱۳۹۸). طراحی الگوی معیارهای همسرگزینی در جامعه ایران. *فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، دوره ۱۴، شماره ۴۶، ۱۴۴-۱۲۱.

هنریان، م؛ یونسی، ج. (۱۳۹۰). بررسی علل طلاق در دادگاه‌های خانواده. *فصلنامه مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۳ (۱۹)، ۱۵۳-۱۲۵.

Anderson, R. T. (2013). Marriage: what it is, why it matters, and the consequences of redefining it. *Heritage Foundation Backgrounder*, 2775.

Bramlett, M. D., & Mosher, W. D. (2001). First marriage dissolution, divorce, and remarriage. In *National Center for Health Statistics*.

Girgis, S., George, R., & Anderson, R. T. (2010). What is Marriage?. *Harvard Journal of Law and Public Policy*, 34 (1), 245-287.

P. Greeff, Hildegarde L. Malherbe, A. (2001). Intimacy and marital satisfaction in spouses. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 27 (3), 247-257.

Nimtz, M. A. (2011). Satisfaction and contributing factors in satisfying long-term marriage: a phenomenological study.

Sandelowski, M.; Barroso, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. New York: Springer.

Ulker, A. (2008). Mental Health and life satisfaction of young Australians: the role of family background. *Australian Economic Papers*, 47 (2), 199-218.

Zimmer, L. (2006). Qualitative meta- synthesis: a question of dialoguing with texts. *Journal of advanced nursing*, 53 (3), 311-318.